Elhelyezésükre legjobb a szépen berendezett röpde, vagy vitrin. Az egyedül tartott hímnek a kalitkája ne legyen 100 cm-nél rövidebb! Kalitkában a tiszta alom nagyon fontos, hogy a lábuk sérülésmentes maradjon. A tojó tenyésztési szándékunk esetén is csupán röpdében legyen a hím mellett. Állandó ilyen helyen nem kell a párokat elválasztani. Megfelelő táplálás mellett 10-12 évig elélhetnek. A természeteshez közelítő eleséget, rovarokat, lárvákat biztosítsunk számukra. Lágyeleségre szoktatva kevesebb rovar is elegendő. Írásos anyagok szerint bogyókat is fogyaszt. Nálam ezekből nem kértek. Persze tőlem bőven kaptak minden elképzelhető apró rovart. Lehet, hogy evvel ők is úgy vannak, hogy minek egyek tökfőzeléket, ha rántott csirke is illatozik az asztalon. A tehetősebb polgárok Európa számos országában ma is tenyésztik. A behozatali tilalmak előtt Thaiföldön többféle rovarevő madár exportálására tenyésztői telepeket létesítettek. Nem tudom, ma kinek szállíthatnak, vagy bezártak, pedig a madarászok igényének kiszolgálására a tenyésztés a járható út! A niltava tenyésztése sajnos nem egyszerű. Gyakorlott, tapasztalattal rendelkezők sikere is több feltétel megléte mellett sem biztos. Megfelelő, sűrű növényekkel betelepített, zaklatástól mentes röpdét igényel. Semmilyen madár ne legyen a pár látókörnyezetében! A legjobb az olyan röpde, mely nem túl magas, inkább hosszú alapterületű, oldalai zártak, csupán elől legyen rácsos. Semmi belső etetés, bejárás. Az alapterület ne legyen 2-3 négyzetméternél kisebb, persze nagyobb sem kell. A pár a fészket a sűrű bozótos bokor tövébe „kaparja", építi, de elfogadhat alacsonyan rögzített félig nyitott odút. A kotlási idő két hét. Nem egyszerű észre venni, pedig nagyon fontos ismerni a kelés idejét. Erre az időre fontos odafigyelni, hogy a szülők minden apró rovart, friss „hangyabábot" azonnal etethessenek. A hangyabáb gyűjtése tilos, ezt megkísérelhetjük helyettesíteni apró légylárvával, apró tücsökkel, száskákkal. Ezek hiányában biztos a fiókák pusztulása. Nevelési gondok esetén más légykapó és a rozsdafarkú kitűnő dajka. Nálam bevált a nem védett barnahátú aranyveréb. Sikeres szaporulat felnevelésénél még egy alapszabály, hogy az önállóan táplálkozó fiatalokat a szüleiktől mielőbb el kell választani! Ez igaz valamennyi rovarevő esetében is.

Lakó Antal

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

59. SZÁM

2026 JÚLIUS-SZEPTEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK: negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor
A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba
Lakó Antal
Vajó Sándor
Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: b.sandorvarga@gmail.com

HONLAP: www.sirokialapitvany.hu

ADÓSZÁMUNK: 18044861-1-15

számára. Pedig, a kikeresett fotóját, megtekintve nem kell sokat bizonygatni, hogy a niltava légykapó a világ egyik legszebb madara. Madarász múltamban rajta kívül, talán a skarlát minivet madaraim voltak hozzá fogható szépségűek. Ne sértődjenek meg a papagájosok, se a gouldosok, de számomra ezeknek a madaraknak a legszebbjeik is elmaradnak a niltaváktól. A papagáj szép, de rikácsol, a gould gyönyörű, de mozgásban lassú, énekben jelentéktelen és halk.

Niltava légykapó hím (Fotó: wikipedia.org)

A niltava olyan, mintha a természet a legszebb orchideát, a legszebb pillangóval gyúrta volna egybe. Mozgása kecses, színei ragyognak, szemei élénken csillogóak, éneke lágy és dallamos. Rajongásomat iránt uk, csak az értheti igazán, aki élőben is látta, és legalább alapszinten foglalkozott valamilyen rovarevő énekessel. A niltava légykapó a rozsdafarkúval közel azonos méretű, 14,5-15 cm. A tojó színe egyszerű tejeskávé-szerűen barna. Madaraimat Németországban vásároltam Etlingenben, egy helyi galambászok által rendezett börzén. Mind ezt azért említem meg, hogy beszerzése nem okozott különösebb nehézséget, kereskedők is árulták. Sajnos, azóta eltelt néhány év, és fellelhetőségük a jelenlegi behozatali tilalmak következtében megnehezült. Áruk, ebből adódóan, a csillagokban jár. Ezért hazánkban elterjedésükre igen kevés az esély. Helyettesítőik a rozsdafarkúak lehetnének! Tartásuk, ha mégis sikerül beszerezni, nem okozhat gondot senkinek.

nevelésük és tartásuk érdekében. Tudtam ez nem egyszerű feladat. Semmit nem adtam fel, míg úgy éreztem vannak követőim. Évi tíz-tizenöt madár felnevelésével, nagy munkával, így nem lehettünk környezetkárosítók. A felnevelt fiatalokat következő tavasszal visszaadhatjuk a természetnek! A kézi nevelésre nincs mindig elegendő szabadidő, így meg kellett kockáztatni a fiókák madarakkal való nevelését. Ez pedig tenyésztési ismeret nélkül nem mindenkinek sikerülhet. Dajkát kell alkalmazni. Erre a célra megtartottam két olyan „silányabb", sérült rozsdafarkút, melyeknek nem jósoltam nagy jövőt a szabad életben. A sámarigóknál alkalmazott gyakorlattal kialakított pár, kapott egy kis röpdét, több elől nyitott rizspintynek alkalmas méretű odúval. Ide tettem az elárvult apróságokat. Lásd csodát, a dolog működött. Az emberi környezethez szokott madár elfogadta az idegen, alig tokos fiatalokat. Egy-egy alkalommal 4-6 fiatalt is felneveltek. Később egy tojó egyedül is nevelt. Szerencsémre, így feladatom leszűkült arra, hogy a madarakat ellássam állandó élő rovarokkal. Tehát tenyésztésük sem okozhatna semmi rendkívüli megterhelést. A kelést követő néhány nap a krízis.
A feltételes módot csupán a jelenlegi lagymatag madarászi hozzáállás és a félreértett tiltás indokolja. Tenyésztéshez fontos az apró rovar. Apró tücsök, apró lisztkukac, alombogár, ha beszerezhető, molyok, legyek, levéltetvek stb. Érdekes, hogy a tollasodó fiatalokat lisztkukaccal is képesek felnevelni!

A házi rozsdafarkú legismertebb rokona az igencsak tetszetős kerti rozsdafarkú. Mindkettőt, Európa nyugatibb országaiban a „lágyevősök" tenyésztik. A szaporulatot hirdetik, szabadon adják, veszik. Külföldi turistaútról, a tenyésztett egyedek bekerülnek hazánkba is, így tartásuk ismeretét különösen fontosnak gondolom. További rokonaikat kevesen ismerik, időnként börzéken előfordulhatnak. Ezek a gyémánt rozsdafarkú, a hegyi rozsdafarkú és a vöröshátú rozsdafarkú. A hímek gyönyörűek, a tojók kis eltéréssel hasonlítanak a házi rozsdafarkú tojójára. Elképzelhető, hogy az életterük átfedésében kereszteződhetnek is egymással.

A niltava légykapó, vagy más néven rőt niltava (Niltava sundara)

Hazája Pakisztántól délnyugat Kínáig terjed. A hegyvidéki aljnövényzettel sűrűn benőtt vízhez közeli területet kedveli. 2500 m magasságik megtalálható, így a hőingadozásokat is elviseli.

Az Ázsiában honos légykapók zöme, a madárinfluenza jogos, vagy a befogások tilalma okán, szinte elérhetetlenné váltak az európai madarászok

Tisztelt Madárbarát!

Az őszi díszmadárkiállítások már javában zajlanak, számos városunkban csodálhatják meg az érdeklődők az egyes díszmadáregyesületek által bemutatott egzotikus tollasokat. Az idei évben – az elmúlt évekhez hasonlóan – a Lurdy Házban, október 23-25.-én megrendezésre kerülő nemzetközi díszmadár fesztivál keretein belül kerül átadásra a Siroki-díj. A vasárnapi díjátadó ceremónia keretében ez évben is a díszoklevél, valamint a vándorserleg átadásával köszöntjük azt a hazai díszmadártenyésztőt, aki élete során kimagasló módon öregbítette a hazai díszmadártenyésztés hírnevét. Az Alapítványunk öttagú kuratóriuma öt kiváló tenyésztő közül választotta ki a díjazottat, akinek neve felkerül a vándorserlegre 2026-ban.
Várunk minden érdeklődőt erre az ünnepélyes eseményre.

Újabb és újabb, általunk még nem ismert publikációkra akadunk Siroki Zoltán életművéből. Kiadványuk e számában is egy ilyet osztunk meg az olvasóval. 1960-ban jelent meg a Búvár folyóiratban, ám ez az írása nem került elő az elmúlt évek kutatómunkái során.

Folytatjuk a megjelent és a kézirat formájában létező cikkek felkutatását, melyeket természetesen megosztunk kiadványainkban is. Mindamellett tervezzük Siroki Zoltán összes díszmadaras szakcikkének, levelezéseinek, önéletrajzi szemelvényének könyvalakban való megjelentetését a jövőben.

Köszönjük az 1 %-os felajánlásokat, az idei évben 150.000 Ft támogatást nyert el ezúton az Alapítványunk. Az összeget természetesen a kiadványaink megjelentetésére és a díjazottak elismerésére fordítjuk.

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL

59. RÉSZ

Díszpintyek otthonunkban

A múlt év végén érdekes könyv jelent meg a magyar könyvpiacon. Dr. Pásztor Lajos: „Szobamadarak - díszmadarak”. A szerző élvezetes formában írja le mindazt, amit a fogságban tartott madarak ápolásáról és tenyésztéséről minden madárbarátnak tudnia kell.

Néhány, a kanári és hullámos papagáj tenyésztésével foglalkozó rövid írásműtől eltekintve ez az első magyar nyelven megjelenő könyv, amely fogságban tartott madarakkal foglalkozik. Külföldön, pl. Németországban már a múlt század végén a szakmunkák egész sora jelent meg, melyek szobamadarak ápolásával és tenyésztésével foglalkoznak. Nálunk azonban néhány, különböző ismeretterjesztő folyóiratban megjelent közleményen kívül a legújabb időkig a madártartásról nemigen írtak.
Vajon mi ennek az oka? Első sorban meg kell állapítanunk, hogy a tőlünk nyugatra fekvő országok lakosságánál a madárkedvelés szenvedélye sokkal inkább kifejlődött, mint nálunk. A demokratikus Németországban alig van város, ahol ne volna állatkereskedő és egy-két madárkedvelő egyesület. Hazai és külföldi madarak nagy sokaságához könnyen hozzájuthat minden természetbarát. Ezzel szemben nálunk van egy szigorú madárvédelmi törvény, amely a védett madarak fogását és fogságban tartását megtiltja. Külföldi madarakat csak nagyon ritkán lehet kapni, marad a kanárimadár és a hullámos papagáj. Ez a két állat pedig egy komoly madárkedvelő igényeit nem elégíti ki.
Itt meg kell jegyeznem, hogy madárvédelmi törvény nemcsak nálunk van, hanem másutt is. Csakhogy Németországban van pl. egy kibúvó. Igaz ugyan, hogy az ország területén a hasznos madarak fogása és árusítása tilos, de ha a kereskedő igazolni tudja, hogy az eladásra kínált madarakat a szomszédos országok valamelyikéből importálta, szabadon árusíthatja. Ez a magyarázata annak, hogy az osztrák és német állatkereskedőknél nemcsak trópusi, hanem hazai madarakat is mindig lehet vásárolni.
A hullámos papagáj nagy előnye, hogy szép, igénytelen, még beszélni is megtanul, ezenkívül olcsó. Egy jó hím kanári ellenben elég drága mulatság, pedig csak kifogástalan énekű madarat érdemes tartani, mert egy rossz kanárinál még egy csíz is többet ér.

A megváltozott életkörülményei miatt várhatóan egyre több madár szorulhat gondozásunkra. Eredeti élőterületüket, a sziklás környezetet feladták, és bekerültek a falvak és városok épület dzsungelébe. Ezért látjuk énekelni kéményeken, istállók és magtárak környezetében. A legkülönfélébb helyeken fészkelnek, de fákon, bokrokban soha. Ezért röpdéjükben, kalitkájukban is ezt vegyük figyelembe! Nem igényelnek növényesítést. Fészkelnek padláson, kémény kiesett téglájánál, gerendákon, lámpaburán, félig nyitott odúban.

Házi rozsdafarkú hím (Fotó: Természettár.hu)

Sajnos a magtárak magtisztító gépeiben, sőt használaton kívüli íróasztal nyitva hagyott fiókjában is találtam fiókáit nevelő rozsdafarkúakat. Ezekből jönnek a gondok. Nagyüzemi magtáraknál, aratás előtti féregtelenítésnél, de egyéb kisebb konfliktus esetében sincs idő megvárni a fiókák kirepülését. Az aratást nem lehet két héttel elhalasztani.
A gázosítás nem kíméli sem az egeret, sem a madarat, de a magtisztító is kirázza a fészket. Jobb érzésű dolgozók összeszedik a fiókákat és megkísérlik madarászoknál elhelyezni. Több tucatnyi fióka került így hozzám. Őket nem csekély munkával lehetett kézzel felnevelni. Mivel mindez évente ismétlődik, és országos jelenség, azt gondoltam, hogy a hivatalokkal megállapodhatunk a

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL
86. RÉSZ

A házi rozsdafarkú és a niltava légykapó

Európa és Ázsia egy-egy kedves veréb méretű, de attól karcsúbb madarai. A teremtő megadta számomra azt a kegyet, hogy mindkét fajt közelről, saját otthonomban is tanulmányozhattam. Őszintén mondom, hogy tartásuk minden madárbarátnak maradandó élményt nyújthat. Közös tulajdonságukra jellemző, hogy szépségük mellett, hamar megszelídülnek. A hímek éneke lágy, kellemes hangzású csicsergés. A téli időszakot, külön fűtés nélkül 12-15 fokon egészségben átvészelik, tehát nagy energiaköltség tartásukat nem terheli. A rovarevő madarakat fajtól függetlenül nemenként, egyedenként teleltessük! A teleltetés során táplálásuk is rendkívül egyszerű. A házi készítésű lágyeleséggel és madaranként napi 15-20 db lisztkukaccal az egészségi állapotukat évekig megtartják. Fürdő és tiszta ivóvízről naponta gondoskodjunk. Teleltetéshez túl nagy kalit nem szükséges, de valódi szépségüket a tavaszi-nyári időszakban szobai, vagy kerti röpdében ismerhetjük meg. A két fajt rendszertanilag is összeköthetnénk, ha ismernénk keresztezhetőségüket. Mivel a kevés egyedszám miatt erre nem volt lehetőségem, így csak arra hívom fel a figyelmet, hogy a házi rozsdafarkú a niltava légykapó fiókáknak is szükség esetén, hasznosítható dajka madara.

A házi rozsdafarkú (Phoenicurus ochrurus)

Az európai rovarevők egyik legismertebb képviselője. A természetben élők védettek, befogásuk tilos!
Minden országban költ, de a téli táplálékhiányos időszakot Európa déli és Afrika északi körzetében tölti. Hazánkból is nagyon későn, október végén, november elején vonul délebbre, és februárban már ismét megjelenik megszokott területén. Külön érdekessége, hogy még ebben az időszakban is a hímek énekelnek. A nászruhás idős hím tollazata igen szép. A tojók és a fiatal hímek egyszerűbbek, tollazatuk szűrkés fekete. Méretük 14-15 cm. Védettségük ellenére, éppen érdekükben tartási lehetőségeik megismerése igen fontos!

Felvetődik tehát a kérdés, milyen madarat tartsunk? Vagy foglalkozzunk inkább akvarisztikával? No, itt álljunk meg egy pillanatra. Budapesten, az egyik állatkereskedésben sokat gyönyörködtem a pompás díszhalakban; no lám, a mintaszerűen berendezett akváriumokban nem ponty, csuka, harcsa úszkál, hanem csupa apró, gyönyörű színű kis trópusi hal. Azután van egy barátom, aki szenvedélyes madárkedvelő és tenyésztő. Nála is az a helyzet, hogy a hullámos papagájon és kanárin kívül egzotikus madarak is láthatók, melyek szépen szaporodnak.
Úgy látszik tehát, hogy mégis lehet egzótákhoz hozzájutni. Nem könnyű dolog, de okkal-móddal megoldható, mint ahogyan az akvaristák is be tudták szerezni trópusi halállományukat, a többi már a tenyésztőkön múlik. Persze lényeges különbség van a hal- és a madártartás között.

Egy szépen berendezett akvárium pompás szobadísz, ezenkívül a halak nem lármáznak és nem szemetelnek, ezért a ház asszonyának nem lehet ellenük kifogása. Ezzel szemben a madár több helyet foglal el, lármázik és tagadhatatlan, némi szemetet is csinál. Azt hiszem ez a magyarázata annak, hogy nálunk az akvarisztika annyira el tudott terjedni a madárkedvelés rovására. A háziasszonyok egyszerűen nem hajlandók megtűrni a lármás és szemetelő madarat a lakásban. Szerencsére vannak megértő feleségek is, így aztán bizonyos korlátok között a madártartásnak is megvan a lehetősége.
Kedvező helyzetben vannak azok, akik kertes házban laknak, vagy a lakásnak üveges verandája van. A kertben megvan a lehetősége annak, hogy egy nagyobb méretű röpdét építsünk, ahol a madarak mind együtt tarthatók. Ilyen természetes környezetben kedvenceink otthon érzik magukat és ezért könnyebben költenek.
A kanárimadárról és a hullámos papagájról fentebb azt írtam, hogy azok tenyésztése komoly madárkedvelő igényeit nem elégíti ki. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy a kanáritenyésztésnek is megvan a maga varázsa, ha azt kellő hozzáértéssel űzik és nem csupán a minél nagyobb haszon elérése a cél. Gondolok elsősorban a narancsszínű madarakra. Amióta az amerikai tűzpinttyel (Spinus cucullatus) történt keresztezéssel sikerült a kanárimadár vérébe a vörös színt belevinni, azóta minden ambiciózus kanáritenyésztő célul tűzheti ki magának, hogy minél intenzívebb narancsszínű madarakat tenyésszen ki. Ez persze örökléstani ismereteket, komoly szaktudást követel, érdemes tehát vele foglalkozni. Kár, hogy a tűzpinty nálunk nem kapható, de külföldön is nagyon drága. Az amerikai kormányzat e pompás színű madár kivitelét ugyanis erősen korlátozza.

A hazai pintyfélék iránt elég nagy volna az érdeklődés, a madárvédelmi törvény megjelenése előtt minden budapesti állatkereskedésben lehetett kapni belőlük. Egyesek részéről akkora a vágyakozás még most is utánuk, hogy valami varázslat vagy misztifikáció révén csak benépesednek a kalitkák stiglicccel, csízzel, kenderikével stb. És ezen nem is lehet csodálkozni, a hazai pintyfélék még a pesti zugpiacokon is olcsók, és egy szép stiglic vagy süvöltő színpompa tekintetében felveszi a versenyt akármelyik trópusi madárral. Ennek ellenére a madárkedvelők jó részének vágyálma mindig az egzotikus madár volt.

Hazaiakkal csak addig foglalkoztunk, amíg trópusi kedvenceinkhez nem lehetett hozzájutni. Főleg a szövőmadarak családjába (Malimbidae), tartozó diszpintyek (Estrildinae) alkalmasak a fogságban tartásra.

A legkisebbek (korallcsőrű pinty (Estrilda troglodites), tigrispinty, (Amandava amandava), aranymellű pinty (Amandava subflava)), alig nagyobbak, mint egy termetesebb kolibri, a verébnagyságú rizspinty (Padda oryzivora) pedig már óriás közöttük. Nagy a fajok száma, úgyhogy össze lehet válogatni belőlük egy olyan társaságot, melyekből több pár is aránylag kis helyen jól megfér, sőt szaporodik is. Ezzel szemben a pintyfélék legnagyobb része, különösen költéskor, veszekedő természetű. Télen egy tágas kalitban együtt lehet tartani csízt, csicsörkét, stiglicet, kenderikét, pirókot, zsezsét, erdei pintyet, de tavasszal, különösen, ha nősténnyek is jelen vannak, kitör a háborúság és minden párt külön kell tartani, különben a hímek csúnyán megkopasztják egymást, sőt az erősebb meg is öli a gyengébbet. Ez persze áll nemcsak a hazai pintyfélékre, hanem a trópusiakra is.

Az egzóták legnagyobb része nem énekel, de színpompájuk pótolja e hiányt. Az éneklő madarakkal egyébként az a helyzet, hogy igazán csak akkor lehet egy énekes hangjában gyönyörködni, ha egyedül van. Minél többen vannak egy helyiségben, annál nagyobb a hangzavar, amely sok esetben kibírhatatlan lármává fokozódhatik.

Nálam egy három csízből és egy hím csicsörke-kanári hibridből álló kvartett tökéletesen elnyomja a kenderikék énekét, pedig azok is négyen vannak.

Az egzóták nem olyan kényesek, mint azt hinni lehetne, sokkal jobban bírják a mi éghajlatunkat, mint pl. az északi madarak a nagy meleget. Persze trópusi madarat szabadban teleltetni nem lehet, de zárt, fűtetlen helyiségben sok egzóta kibírta már a telet. Táplálásuk is egyszerűbb, mint a hazai pintyféléké. Fehérköles, fénymag, muhar és szenegáli kölesből álló keverék megfelel nekik. Természetesen zöld és állati eledelre is szükség van.

Abba bele kell nyugodnunk, hogy egyelőre külföldi madarak részére valuta nem áll rendelkezésünkre. Ezért valami más módot kell beszerzésükre kitalálni. Gondolok elsősorban külföldre utazó honfitársainkra. Ahogyan az akvaristák be tudják ilyen módon szerezni a szükséges utánpótlást, úgy azt hiszem meg volna a lehetősége annak, hogy egzotikus madarakhoz is hozzájussunk.

Kérdés az, hogy milyen fajokat szerezzünk be. Csakis olyan madarakról lehet szó, melyek aránylag olcsók, nem kényesek, szépek és könnyen költenek. Első sorban a magevőket tudom ajánlani, különösen kezdőnek. A rovarevők beszerzése már körülményesebb és táplálásuk is nagyobb szakértelmet kíván, úgyhogy ezektől egyelőre eltekintünk.

Ha sikerül kellő számú tenyészpárt beszerezni, az állomány elszaporítása már nem probléma. (Csupán vérfelfrissítés céljából kellene időnként némi utánpótlásról gondoskodni). Tenyésztésre legalkalmasabb díszpinty-fajok: a japáni sirálka, a zebrapinty (Taeniopygia guttata), szalagpinty, (Amandina fasciata), ezüstcsőrű pinty (Euodice cantans), a fehér rizspinty, és a szarkapinty (Spermestes sp.) fajok. Ezek tágas kalitkában is könnyen szaporodnak és a külföldi madárpiacokon állandóan kaphatók. Közülük négy faj, éspedig a japáni sirálka, a zebrapinty, a szalagpinty és az ezüstcsőrű pinty Budapesten máris tenyésztés tárgyát képezik, a többi behozatalra vár.

(Folytatjuk)

Búvár 1960/4.